

VIZUALNI JEZIK I LIKOVNA KULTURA

RADOVAN IVANČEVIĆ

Dr Jadranka Damjanov, nastavnica metodike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, objavila je knjigu "Vizualni jezik i likovna kultura", Zagreb 1991. (230 stranica s više od trostruko ilustracija).

Knjiga pripada tipološki najsloženijoj i najzahtjevnijoj kategoriji djela s područja likovnih umjetnosti. Za razliku od likovnih monografija, povijesno-umjetničkih pregleda ili sinteza, u takvim se pristupima - gdje se interpretira pristup likovnom djelu i ujedno razvija metoda aktivnog promatranja - traži najneposrednije i najživotnije povezivanje teorije i prakse, razvijena mišljenja i iskustva komuniciranja. Knjiga daje rezime cjelokupna znanstvenoistraživačkog rada i nastavničke prakse Jadranke Damjanov, koja lapidarno u uvodu konstatira: "... istražuje se samostalno ili zajedno s drugima. Ova je knjiga rezultat razgovora vođenih s učenicima srednjih škola i sa studentima povijesti umjetnosti u posljednjih trideset godina."

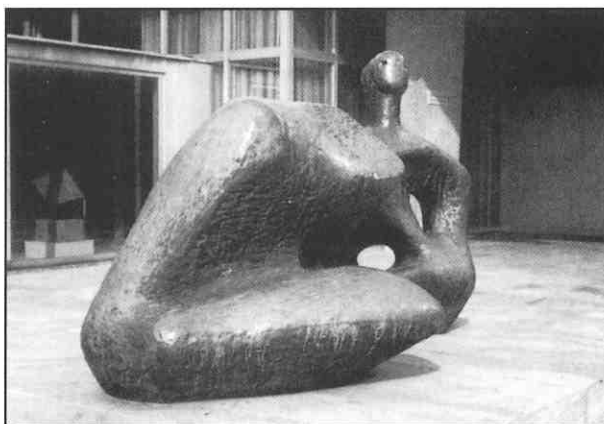
Međutim, dovoljno je sabrati literaturu citiranu i komentiranu u bilješkama da se uvjerimo kako je širok horizont interesa i temeljito znanje autorice koje fokusira na odabranu temu; ono obuhvaća i studije prirodnih i humanističkih znanosti, fiziologije i psihologije, filozofije i sociologije, semiologije i teorije komunikacija, povijesti i teorije umjetnosti. Jedna je od specifičnih vrijednosti te knjige širina prihvaćanja i uvažavanja raznovoliki mogućnosti pristupa istom problemu, čime se stječe kompleksniji uvid u svaki pojedini problem i stvaraju složeni i cjeloviti pojmovi.

Knjiga je podijeljena na četrnaest poglavlja, u kojima se s dosljednom simultanošću teksta i slika, adekvatnom uvjerljivošću verbalne i ikoničke komunikacije (što dokazuje i sam omjer ilustracija spomenut na početku) interpretiraju temeljni elementi likovnog jezika (linija, ploha, boja, oblik, površina), analiziraju "načela oblikovanja" i "odnos oblika i namjene", pa proces gledanja i sagledavanja, da bi se temeljne spoznaje sažele u poglavljima "vizualni jezik" i "odgoj pažnje", a proširile na kraju temama "igre" i "komunikacijskih modela", koje problematiziraju i sabiru neka pedagoška iskustva i nude poticaje.

U slikovnoj komponenti knjige naročito je pohvalno što je raspon likovnih primjera zaista sveobuhvatan vremenski, prostorno i tipološki, a uz najstroži kriterij odabira po apsolutnoj kvaliteti djela ili paradigma-tičnosti autorica uspijeva organski uklopiti primjere iz hrvatske likovne baštine i suvremenosti, dajući im tako implicitno legitimaciju svjetskih antologijskih vrijednosti. Zapravo, ona u praksi dokazuje tezu da likovno djelo postaje umjetničkim tek u interpretaciji. Knjiga zadovoljava dvostruku funkciju: uvodi čitatelja u svijet likovnih umjetnosti, a usporedo razotkriva proces i metodu toga uvođenja. To teorijsko djelo namijenjeno je prvenstveno studentima i nastavnicima, ali je dostupno - i bit će veoma korisno - i intelektualcima ostalih struka, jer, iskustvom i instinktom predavača, kolegica Damjanov, kad uvodi neki novi pojam ili tezu, nikad ne propušta ukratko objasniti ono što bi inače čitatelj drukčije interesne orijentacije i edukacije morao potražiti u enciklopediji (vidi egzemplanar uvod u teoriju Saussurea ili Barthesa, str. 185).

Naročito je važno autoričino inzistiranje na tumačenju, a time i na širem prihvaćanju, još uvijek nedovoljno usvojene moderne i suvremene umjetnosti. Ponekad joj to uspijeva veoma sugestivnim i poticajnim tezama, kao na primjer: "ono što je moderna umjetnost učinila u rasponu čitave kulture - da se kao evropska otvorila govorima svih epoha i svih kultura - postaje iskustvo svakog pojedinca ... moderna djela usmjerila su pažnju na oblik ... zatvorila su jezični krug, ali su otvorila komunikacijsku beskonačnost" (str. 194-195) i drugo.

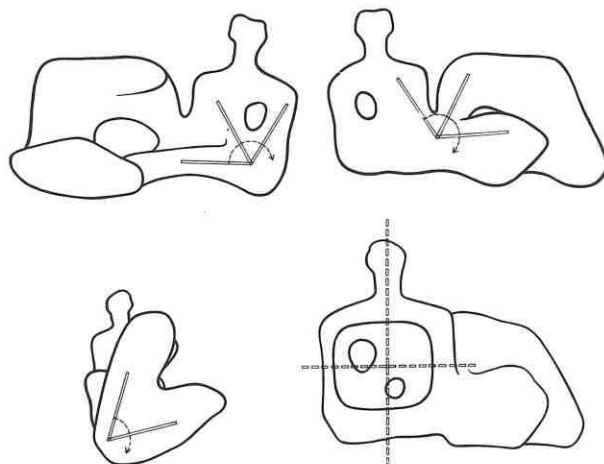
Knjiga završava relativizacijom spoznatoga, otvorenosti: "znanosti je više predodređeno da izučava nego da spozna, više da traži nego da nalazi istinu (Abbe Galiani)". Ta koncizno pisana knjiga, temeljena na veoma široku teorijskom znanju i dugogodišnjem praktičnom iskustvu, s nizom originalnih interpretacija, vrijedan je doprinos našoj struci, jer će omogućiti povećanje zahtjeva i višu razinu u izobrazbi studenata (dosad niz tema nije bio obrađen u domaćoj literaturi, a niz autora nije preveden na hrvatski), kao što će posredno značiti, nadamo se, unapređenje nastave likovne i vizualne kulture u srednjim školama.

Summary

Radovan Ivančević: "Visual Language and Art Culture"

Jadranka Damjanov, teacher of Methodic at the Zagreb Faculty of Science and Humanities, published the book "The Visual Language and Art Culture" (Zagreb, 1991). The book belongs to the most complex and demanding of the type in the sphere of the plastic arts. It is book interpreting the approach to works of art and at the same time developing methods of active observation. Also, it requires a first hand an a most viable connection of theory and practice, progressive thinking and an experience of communication. most important is the author's intention paid to explanation of meaning while at the same time presenting a broader acceptance of the still insufficient adoption of modern and contemporary art. Sometimes she succeeds in her attempt with suggestive and incentive thesis, as for example: "What modern art has done within the whole scope of culture was to open itself as European towards the idioms of all epochs and cultures, it becomes the experience of each individual ... modern art has focused attention to shape ... has closed the linguistic circle, but has also opened a communicative infinity".

HENRY MOORE: Ležeaća figura, Zürich